

Sürdürülebilir Turizm: Kùltür Turizmi ve Kùltürel Miras **Sustainable Tourism: Culture Tourism and Cultural Heritage**

Funda KURAK AÇICI^{1*}, Şebnem ERTAŞ¹, Elif SÖNMEZ²

¹Mimarlık Fakùltesi İç Mimarlık Bölümü
Karadeniz Teknik Üniversitesi

²Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakùltesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü
İstanbul Altınbaş Üniversitesi
fundaacici@gmail.com*

Özet: Ülke ekonomisine ulusal ve uluslararası düzeyde büyük katkı sağlayan turizm, sosyal ve kültürel kalkınma süreçlerinin gelişmesine de yardımcı olan önemli bir sektördür. Turizm faaliyetlerinin, ülkelerin sahip olduğu özgün değerleri kullanma imkanı vermelerinin yanı sıra, istihdam sağlama, eşit gelir dağılımı ve kırsal alanların kalkınmasına da büyük katkısı vardır. Bu kalkınma sürecinde özellikle sürdürülebilirlik kavramı önem kazanmaktadır. Sürdürülebilirlik; bugünün ihtiyaçlarını karşılarken doğal kaynakları korumak ve gelecek nesillere iyi bir çevre bırakmak için yapılan faaliyetlerin bütünüdür. Dolayısıyla turizm ve sürdürülebilirlik birbiri içerisinde etkileşim içindedir. Sürdürebilir kültür turizmini ifade eden araçlardan biri de “mimari”dir. Önemli bir kültür kaynağı olan mimarinin sürdürülebilirliği, koruma ve restorasyon çalışmalarının yapılması ile mümkündür. Dünya kültür mirasının çok önemli bir bölümüne sahip olan ülkemizde, kültür mirasının koruma-kullanma-yaşatma ilkeleri doğrultusunda sürdürülebilirliğini sağlamak için bir takım çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmada, Türkiye genelinde, sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm ve içerisinde barınan kültürel turizm, kültürel miras kavramsal olarak tartışmaya açılacaktır. Ülke genelinde kültürel turizm ve kültürel mirasın sürdürülebilir gelişimi irdelenecektir.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Kùltür Turizmi, Kùltürel Miras.

Sürdürülebilir Turizm: Kùltür Turizmi ve Kùltürel Miras **Sustainable Tourism: Culture Tourism and Cultural Heritage**

Abstract: Tourism, which contributes to the economy of the country at national and international level, is an important sector which also facilitates the progress of social and cultural development processes. Apart from providing opportunities for using the unique values of countries, tourism activities make great contribution to providing employment, equal distribution of income and the development of rural areas. In this process of development, especially the concept of sustainability gains importance. Sustainability is the sum of all activities carried out in order to leave the future generations a good environment and protect the natural resources while meeting the needs of today. Hence, tourism and sustainability are in a reciprocal relationship. One of the tools which defines sustainable cultural tourism is “architecture”. The sustainability of architecture which is an important culture resource is possible through carrying out protection and restoration activities. In our country which possesses an important part of the world cultural heritage, various studies have been started in order to provide sustainability of cultural heritage in accordance with protection-use-sustain principles. In this study, countrywide in Turkey, sustainability, sustainable tourism and cultural tourism as its component and cultural heritage is going to be put under discussion conceptually. Cultural tourism and the sustainable development of the cultural heritage is going to be scrutinized countrywide.

Keywords: Sustainable Tourism, Culture Tourism, Cultural Heritage.

1. Giriş

Turizmin kaynağını oluşturan doğal varlıkların yanı sıra geçmişten günümüze kadar toplumların meydana getirdiği çeşitli uygarlık ve sanat harikalarının yeryüzünde oluşumunu ve dağılımını sağlayan etkenler turizm, coğrafya ve kültürü birleştirmektedir (Emekli, 2006, 52). İnsanın yaşam alanı olarak seçtiği yerlerin farklılığı yaşama biçimine, kültürüne doğrudan yansımaktadır. Kültür insanın doğa karşısında doğayla birlikte yaşamını sürdürebilmesi için ürettiği her şeydir. İnsanın içinde yaşadığı doğal çevre; inşaa ettiği binanın yapı malzemesinden, geçim şekline ve giyim tarzına kadar pek çok unsurdan etkilenmektedir. Doğal çevrenin farklılığı kültüre yansımakta, kültür hem doğal çevreyi hem de toplumu etkilemektedir.

Günümüzde insanlar eski medeniyetlerin ya da kültürlerin izlerini görmenin yanı sıra kendi kültürleri dışındaki yerel kültürlere de ilgi duymaya başlamışlardır. Doğa koşullarına bağlı kalmadan turizmi tüm yıla yaymak, turizme bir dinamizm kazandırmak, ülke kültürünü yerli ve yabancılara tanıtmak, korumak, geçmişe ve geleceğe sahip çıkmak için kültürel turizmin geliştirilmesi önemli bir avantaj sağlamaktadır (Emekli, 2006, 54). Doğal ve kültürel miras, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yerüstü, yeraltı veya su altındaki tüm taşınır taşınmaz varlıklar olarak tanımlanmaktadır.

Turistlerin kültürel mirasa ilgileri sonucu gelişen kültürel turizm tarihsel yerlerin, müzelerin, kalıntıların, fuar ve festivallerin ziyaret edilmesi ile gelişmeye başlamıştır. Kültürel turizmin ürünleri geçmişe ve günümüze ilişkin olarak farklılaşmaktadır. Geçmiş medeniyetlere ilişkin kalıntılarla birlikte, yaşam biçimleri, gelenek, görenekler, festivaller, müzik ve eğlence türleri, el sanatları, yemek türleri ve alışkanlıkları kültürel turizmin en önemli ürünleri arasında küreselleşen dünyada giderek önem kazanmaktadır (Emekli, 2006, 58). Sürdürülebilir turizm ihtiyacını ortaya çıkaran temel düşünce, turizmin kaynağını oluşturan çevresel ve kültürel değerlerin uzun dönemde bozulmadan ya da ortaya çıkabilecek olumsuz etkileri en aza indirecek şekilde kullanılmasını sağlamaktır. Bu noktada kültür mirası kaynakları veya değerleri ile turizm arasındaki ilişki dinamiktir ve sürdürülebilir olmalıdır.

Bu çalışmanın amacı, son dönemlerde her alanda etkili olan sürdürülebilirlik kavramını, turizm bağlamında tartışmaya açmaktır. Bu kapsamda sürdürülebilir turizm; kültürel turizm ve kültürel miras üzerinden değerlendirilirken, Dünya Mirası listesinde yer alan Türkiye içindeki örnekler üzerinden kapsamlı olarak ele alınacaktır.

1.1. Sürdürülebilir Turizm

Sürdürülebilirlik; Collin (2014) tarafından, bugünün ihtiyaçlarını karşılarken doğal kaynakları korumak ve gelecek nesillere iyi bir çevre bırakmak için yapılan faaliyetler şeklinde tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir turizm ise; genellikle küçük ölçekli, politika kararlarında yerel halkın katılımına saygı duyan, kültürel ve çevresel etkilere duyarlı bir turizm çeşididir (Mccoll ve Moisey, 2008).

Küreselleşme ve sürdürülebilirlik kavramları bugün dünyada tartışılan iki önemli konudur. Son yıllarda sürdürülebilirlik kavramı hemen hemen tüm alanlara yansımıştır. Beşeri yaşamın bir gerekliliği olarak ortaya çıkmış ve tarımın, kentlerin, turizmin, teknolojinin vb. birçok örneğin sürdürülebilirliği, farklı alanlarda örnek niteliği taşımıştır. Hepsi farklı toplumsal boyuttadır, ancak ortak olan özellikleri insanın geleceğini konu almaları ve hangi alan için düşünülüyorsa o alanın kaynaklarının korunmasını amaç edinmeleridir (Beyhan, Ünügür, 2005, 80). Sürdürülebilir turizm, turizmin etkileriyle ilgili görünen kaygılarından ortaya çıkmıştır (Gössling ve ark., 2009). Sürdürülebilir turizm kavramının ortaya çıkmasında 1960'lı yılların en önemli turizm hareketlerini oluşturan kitle turizminin hızlı yükselişinden başlayarak, günümüze kadar turizmin geçirdiği tarihsel

gelişim süreçleri etkili olmuştur. 1970’li yıllarda turizm ile ilgili yayınlarda, özellikle turizmin gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerindeki rolü ve olumsuz potansiyel etkileri konularına dikkat çekilmiştir. Yine bu yıllarda ziyaretçi yönetimi kavramı gelişmiştir. Turizm ekonomik, fiziksel ve sosyal etkileri konusunda 1980’li yıllarda yazılan eserler dünya çapında büyük bir etki yaratmıştır. Ayrıca turizm ve ev sahibi toplum arasındaki ilişkiler ilk defa detaylı olarak tartışılmaya başlanmıştır (Kuter, Ünal, 2009, 148).

1.2. Kültür Turizmi

Kültür bir toplumun ya da toplumların birikimli uygarlığı olup, coğrafyadan etkilenmekte ve onu etkilemektedir. Daha açık bir anlatımla; insanın yaşamını devam ettirdiği herhangi bir doğal çevrede inşa ettiği binanın yapı malzemesinden, geçim şekline ve giyim tarzına kadar pek çok unsur coğrafyadan etkilenmektedir. Doğal çevrenin farklılığı kültüre yansımakta, kültür hem doğal çevreyi hem de toplumu etkilemektedir. Kültür bir çeşit çevreye uyumdur. Kültür bir halkın yalnızca hayat tarzları mozaigi değil aynı zamanda hakim değer ve inançlarını da kapsayan bir kavramdır (Emekli, 2006, 53).

Kültür kavramının barındırdığı özelliklerinden dolayı, birçok turist, toplumlara ait kültürleri tanıma isteği içinde seyahat etmektedir. Turistlerin bu farklı kültürleri görüp tanımak için yaptıkları seyahat ve konaklamalar “kültür turizmi” olarak adlandırılmaktadır. İnsanlar eski medeniyetlerin ya da kültürlerin izlerini görme isteğinin yanı sıra kendi kültürleri dışındaki kültürlerle de ilgi duymaktadırlar (Arınç, 2002,101). Bu nedenle turistler, yöreleri daha çok kültürel çekiciliklerini görmek amacıyla ziyaret etmektedirler. Turizm, yerel kimliğin öne çıkarılmasını mümkün kılar. Kültürel çeşitliliği ve özgünlüğün korunması için bir araçtır. Çünkü kültür turizmi, büyük oranda yerel kimliğe ve özgünlüğe dayalıdır.

Tüm bu kültürü etkileyen faktörler göz önüne alındığında zaman içerisinde bir gelenek olan kültür, eski nesilden yeni nesile aktararak süreklilik göstermektedir (Ertaş, Taş, 2017, 73.). Günümüzde insanlar eski medeniyetlerin ya da kültürlerin izlerini görmeyi yanı sıra kendi kültürleri dışındaki yerel kültürlerle de ilgi duymaya başlamışlardır. Doğa koşullarına bağlı kalmadan turizmi tüm yıla yaymak, turizme bir dinamizm kazandırmak, ülke kültürünü yerli ve yabancılara tanıtmak, korumak, geçmişe ve geleceğe sahip çıkmak için kültürel turizmin geliştirilmesi önemli bir avantaj sağlamaktadır (Emekli, 2006, 54).

1.2.1. Kültürel Miras

“Kültürel Miras” tanım ve kapsam olarak tarihi süreç içinde gelişim göstererek günümüze kadar farklılaşarak gelmiştir. Koruma kavramının oluşum sürecinin ilk aşamalarında sadece önemli anıtsal yapılarla sınırlı olan kültürel miras, zamanla sivil yapıları, kentsel ve kırsal alanları, devamında kültür ve sanat dallarını içeren soyut kategorileri de içine alarak değişmiştir (Güleç Korumaz, 2015, 14).

Kültürel miras veya kültür mirası daha önceki kuşaklar tarafından oluşturulmuş ve evrensel değerlere sahip olduğuna inanılan eserlere verilen genel bir isimdir. Kültürel mirasın kapsamı geniştir, somut kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras olarak iki ayrı kategoride ele alınmaktadır. Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, kültür mirasını üç sınıfta gruplandırmaktadır:

- Anıtlar: Bu gruba mimari yapılar, heykeller, resimler, arkeolojik eserler, kitabeler, mağaralar ve eleman birleşimleri girmektedir. Bu grupta yer 20 alan eserler tarihi veya sanatsal veya bilimsel olarak evrensel değerlere sahiptirler.

- Yapı toplulukları: Bu gruba giren yapı toplulukları buldukları konum nedeniyle tarihi veya sanatsal veya bilimsel olarak evrensel değerlere sahiptirler.
 - Sitler: Bu gruba giren sit alanları ya insan ürünüdür ya da doğal bir şekilde oluşmuştur. Ya da bu ikisinin kombinasyonudur. Bu gruba giren sit alanları ya estetik, ya etnolojik ya da antropolojik bakımdan evrensel değerlere sahiptirler (Demirer, 2015, 20).
- Toplumların geçmişlerinden kalan tarihi ve kültürü yansıtan mirasları bulunmaktadır. Gerek taşınır gerek taşınmaz gerek somut gerekse de somut olmayan değerleri yansıtan bu mirasa sahip çıkılması ve korunması toplumların devamlılığı için önemli bir durumdur (Gündüz, 2016, 14).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi; literatür araştırmaları ve bu araştırmaların sonucunda elde edilen bilgilerin derlenmesi ile bu konuda yapılmış çalışmalar ortaya koyarak tartışmaya açmaktır. Literatürde yer alan yazılı ve on-line çalışmalar konu kapsamında değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışma kapsamında Dünya Mirası listesinde yer alan Türkiye içindeki örneklere (Tüm Örnekler; TC Kültür Bakanlığının, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne ait internet sayfasında alınmıştır) yer verilmektedir.

3. BULGULAR

3.1. Unesco Dünya Miras Listesinde Türkiye

Tüm Dünya çapında, insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen kültürel ve doğal varlıkları dünyaya tanıtmak ve gelecek kuşaklara sağlam bir şekilde bırakabilmek için UNESCO tarafından 1972 yılından beri çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar ile “Dünya Mirası” listesi oluşturulmuştur. Türkiye’den de birçok kültür mirası bu listeye girmeye hak kazanmış ve UNESCO tarafından korunmaya alınmıştır. UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alan 17 kültür mirası (ilk 15i kültürel miras, son ikisi hem kültürel hem doğal miras olarak listeye alınmıştır) tablo 1 de verilmektedir.

Tablo 1. UNESCO Dünya Mirası Listesinde Yer Alan Türkiye Kültür Mirasları (Tabloda yer alan tüm eserler TC Kültür Bakanlığının Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne ait internet sayfasından alınmıştır), <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44423/dunya-miras-listesi.html>

No	Kimlik	Yer	Yıl	No	Kimlik	Yer	Yıl
1	İstanbul'un Tarihi Alanları	İstanbul	1985	10	Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi	Edirne	2011
2	Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası	Sivas	1985	11	Çatalhöyük Neolitik Kenti	Konya	2012
3	Hattuşa (Boğazköy)-Hitit Başkenti	Çorum	1986	12	Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı	İzmir	2014
4	Nemrut Dağı	Adıyaman-Kahta	1987	13	Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu	Bursa	2014
5	Göreme Milli Parkı ve Kapadokya	Nevşehir	1985	14	Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri	Diyarbakır	2015
6	Xanthos-Letoon	Antalya-Muğla	1988	15	Efes	İzmir	2015
7	Troya Antik Kenti	Çanakkale	1988	16	Ani Arkeolojik Alanı	Kars	2016
8	Pamukkale-Hierapolis	Denizli	1988	17	Afrodiasias	Aydın	2017
9	Safranbolu	Karabük	1994				

3.1.1. İstanbul'un Tarihi Alanları

M.Ö. 7. yy.da kurulan İstanbul'un, kuzeyde Haliç, doğuda İstanbul Boğazı ve güneyde Marmara Denizi ile çevrili kısmı günümüzde "Tarihi Yarımada" olarak anılmaktadır. Kent, Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan stratejik konumu nedeniyle tarihi boyunca kentte hüküm süren uygarlıklar için daima çok önemli olmuştur. Bu özellikleri ile kent, Roma, Doğu Roma ve Osmanlı gibi büyük İmparatorluklara başkentlik yapmıştır. Bu görkemli geçmişi ile farklı dinleri, kültürleri, toplulukları ve bunların ürünü olan yapıtları benzersiz bir coğrafyada bir araya getiren İstanbul, 1985 tarihinde UNESCO Dünya Miras Listesi'ne 4 bölge olarak dahil edilmiştir. Bunlar; Hipodrom, Ayasofya, Aya İrini, Küçük Ayasofya Camisi ve Topkapı Sarayı'nı içine alan Sultanahmet Kentsel Arkeolojik Sit Alanı; Süleymaniye Camisi ve çevresini içine alan Süleymaniye Koruma Alanı; Zeyrek Camisi ve çevresini içine alan Zeyrek Koruma Alanı ve İstanbul Kara Surları Koruma Alanı'nı içermektedir.

Şekil 1. Süleymaniye Camii (Url-1, 2017)

3.1.2. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas)

Divriği ve civarında en erken yerleşim Hititler Dönemi'ne kadar inmektedir. Yöre, Mengücekoğullarının yönetimi altında olduğu dönemde Ahmet Şah ve eşi Turan Melek tarafından camii ile birlikte 1228-1229 yıllarında yaptırılmıştır. İslam mimarisinin bu başyapıtı iki kubbeli türbeye sahip bir cami ve ona bitişik bir hastaneden oluşmaktadır. Yapılar, mimari özelliklerinin yanı sıra, sergilediği zengin Anadolu geleneksel taş işçiliği örnekleriyle UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer almaktadır.

Şekil 2. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası Giriş Kapısı (Url-1, 2017)

3.1.3. Hattuşa (Boğazköy) – Hitit Başkenti (Çorum)

1986 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne alınan Hattuşa (Çorum, Boğazköy), Hitit İmparatorluğunun başkenti olarak Anadolu'da yüzyıllar boyu çok önemli bir merkez olmuştur. Önceleri ilk sahipleri olan Hattiler tarafından "Hattuş" olarak adlandırılan şehir, Hitit egemenliğine geçtikten sonra "Hattuşa" adını aldı. M.Ö. 1700'lerde Kuşşara şehrinin kralı Anitta tarafından alınan

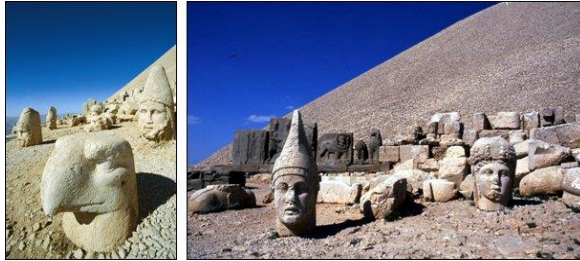
Hattuşa, yine Anitta tarafından yıkıldı. Yazılı kayıtlarda Anitta ilk Hitit kralıdır. Yaklaşık yüzyıl kadar sonra şehir, I. Hattuşili tarafından tekrar kurularak 400 yıldan uzun bir süre hüküm sürecektir. Günümüzde görülebilen ve büyük çoğunluğu Büyük Kral IV. Tudhaliya dönemine ait olan kalıntılar arasında tapınaklar, kraliyet konutları ve surlar bulunmaktadır.

Şekil 3. Hattuşa Üstten Görünüm (Url-1, 2017)

3.1.4. Nemrut Dağı (Adıyaman-Kahta)

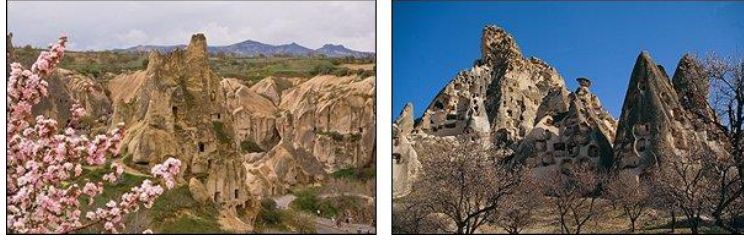
Adıyaman'ın Kahta İlçesi'nde 2150 metre yüksekliğindeki Nemrut Dağı yamaçlarında hükümdarlık yapmış olan Kommagene Kralı I. Antiochos'un tanrılara ve atalarına minnettarlığını göstermek için yaptırdığı mezarı, anıtsal heykelleri ve benzersiz manzarası ile Helenistik Dönemin en görkemli kalıntılarında birisidir. Anıtsal heykeller doğu, batı ve kuzey teraslarına yayılmıştır. Doğu terası kutsal merkezdir ve bu nedenle en önemli heykel ve mimari kalıntılar burada bulunmaktadır. İyi korunmuş durumdaki dev heykeller kireçtaşı bloklarından yapılmıştır ve 8-10 metre yüksekliktedir. Varlığı bilinmekle beraber kral mezarı, henüz keşfedilememiştir.

Şekil 4. Nemrut Dağı'ndan Görüntüler (Url-1, 2017)

3.1.5. Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (Nevşehir)

Kuzeyde Kızılırmak, doğuda Yeşilhisar, güneyde Hasan ve Melendiz Dağları, batıda Aksaray ve kuzeybatıda Kırşehir ile sınırlanan Kapadokya bölgesi Kalkolitik Dönemden beri devamlı yerleşim alanı olmuştur. Alanın en önemli özelliği, Erciyes Dağı ve Hasan Dağı tüflerinin, rüzgar ve su aşındırması sonucunda oluşan olağanüstü kaya şekilleri ve kışın ılık, yazın serin olan ve bu nedenle her mevsim için uygun iç iklim koşulları taşıyan kayaya oyma mekanlardır. Göreme, özellikle 7-13. yüzyıllar arasında baskılardan kaçan Hıristiyanların yerleşmesiyle Hıristiyanlığın önemli bir merkezi haline gelmiştir. UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan alanlar içinde, Göreme Milli Parkı, Derinkuyu ve Kaymaklı Yeraltı Şehirleri, Karain Güvercinlikleri, Karlık Kilisesi, Yeşilöz Theodoro Kilisesi ve Soğanlı Arkeolojik Alanı yer almaktadır.

Şekil 5. Göreme Milli ve Kapadokya'ya Ait Fotoğraflar (Url-1, 2017)

3.1.6. Xanthos-Letoon (Antalya-Muğla)

XANTHOS: Fethiye'ye 46 km. uzaklıkta, Kınık köyü yakınlarında bulunan Xanthos, Antik Çağda Likya'nın en büyük idari merkezi idi. M.Ö. 545'te Perslerin egemenliğine girene kadar bağımsız olan kent, bundan yaklaşık olarak yüzyıl kadar sonra tamamıyla yanmıştır. Bu yangından sonra şehir tekrar inşa edilmiş, hatta M.Ö. II. yy.da Likya Birliğinin başkenti olma görevini üstlenmiştir. Daha sonra Romalıların kontrolüne giren kent, bundan sonra Bizans egemenliğine girmiş ve 7. yy.daki Arap akınlarına kadar Bizans egemenliğinde kalmıştır. Yerleşen her uygarlığın inşa ettirdiği yapılarda Likya gelenekleri, Helenistik ve Roma dönemi etkilerini gösteren bu merkez 1988 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne alınmıştır.

LETOON: Xanthos'a 4 km. uzaklıkta bulunan Letoon, Antik Çağda Likya'nın dini merkezi konumundaydı. Bu kutsal alanda Leto, Apollon ve Artemis tapınakları ile birlikte, bir manastır, bir çeşme ve Roma Tiyatrosu kalıntıları bulunmaktadır. Artemis ve Apollo'nun annesi Leto'ya adanmış olan en büyük tapınak, batıda bulunan ve peripteros tarzında yapılmış Leto Tapınağıdır ve 30.25 m'ye 15.75 m. büyüklüğündedir. Doğuda yer alan Dor tarzında yapılmış olan Apollo tapınağı, Leto tapınağından daha az korunmuş durumdadır ve 27.90 m.'ye 15.07 m. boyutları ile daha küçüktür. Her iki tapınağın ortasında yer alan ve en küçük tapınak olan Artemis tapınağı 18.20 m.'ye 8.70 m. boyutlarındadır. Letoon, Xanthos ile birlikte UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer almaktadır.

Şekil 6. Xanthos-Letoon Antik Kentleri Görselleri (Url-1, 2017)

3.1.7. Troya Antik Kenti (Çanakkale)

Troya, dünyadaki en ünlü antik kentlerden birisidir. Troya'da görülen 9 katman, kesintisiz olarak 3000 yıldan fazla bir zamanı göstermekte ve Anadolu, Ege ve Balkanların buluştuğu bu benzersiz coğrafyada yerleşmiş olan uygarlıkları izlememizi sağlamaktadır. Troya'daki en erken yerleşim katı M.Ö. 3000-2500 ile erken Tunç Çağı'na tarihlenmektedir, daha sonra sürekli yerleşim gören Troya katmanları M.Ö. 85 – M.S. 8. yüzyıla tarihlenen Roma Dönemi ile sona ermektedir. Troya, bulunduğu coğrafi konum nedeniyle burada hüküm süren uygarlıkların diğer bölgelerle ticari ve kültürel bağlantıları açısından daima çok önemli bir rol üstlenmiştir. Troya ayrıca gösterdiği kesintisiz katmanlaşma ile Avrupa ve Ege'deki diğer arkeolojik alanlar için referans görevi

görmektedir. İlk olarak 1871’de Heinrich Schliemann, daha sonra W. Dörpfeld, C.W Blegen tarafından kazılmış olan bu görkemli arkeolojik şehirde kazılar halen sürdürölmektedir.

Şekil 7. Troya Antik Kentine Ait Görseller (Url-1, 2017)

3.1.8. Pamukkale – Hierapolis (Denizli)

Çaldağı’nın güney eteklerinden gelen kalsiyum oksit içeren suların oluşturduğu görkemli beyaz travertenler ve geç Helenistik ve erken Hıristiyanlık dönemlerine ait kalıntılar içeren Hierapolis arkeolojik kenti, antik çağlardan bugüne kadar ulaşan en çarpıcı merkezlerden biridir. Denizli’ye 2 km. uzaklıkta bulunan bu alan, ayrıca çok çeşitli rahatsızlıklara iyi geldiğine inanılan şifalı suları ile de ünlüdür. Antik kentin M.Ö. II. yüzyılda Bergama krallarından II. Eumenes tarafından kurulduğu, adını ise Bergama’nın kurucusu Telephos’un eşi Heira’dan aldığı sanılmaktadır. Eski kaynaklara göre metal ve taş işlemeciliği, dokuma kumaşları ile ünlü olan kent, Büyük Konstantin döneminde Frigya bölgesinin başkentliğini yapmış, Bizans döneminde Piskoposluk merkezi olmuştur. Bu özellikleri ile alan UNESCO Dünya Miras Listesi’nde yer almaktadır.

Şekil 8. Pamukkale-Hierapolis’ten Fotoğraflar (Url-1, 2017)

3.1.9. Safranbolu Şehri (Karabük)

Karadeniz kıyılarını, Batı, Kuzey ve Orta Anadolu’ya bağlayan yol üzerinde yer alan tarihi Safranbolu Şehri, coğrafi konumu nedeniyle çok eski devirlerden beri yerleşim görmektedir. 14. yy.ın başlarından bu yana Türklerin hakimiyetinde olan Safranbolu, özellikle 18. yüzyılda Asya ve Avrupa arasındaki ticaretin önemli bir merkezi olmuştur. Türk kentsel tarihinin bozulmamış bir örneği olan bu şehir, geleneksel şehir dokusu, ahşap yığma evleri ve anıtsal yapılarıyla bütünü sit ilan edilmiş ender kentlerden biri olarak UNESCO Dünya Miras Listesi’nde yer almaktadır.

Şekil 9. Safranbolu Şehri GörSELLERİ (Url-1, 2017)

3.1.10. Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne)

İstanbul'un fethinden önce Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olan Edirne'nin en önemli anıtsal eseri olan ve şehrin silüetini taçlandıran Selimiye Camii ve Külliyesi, 16. yy.'da Sultan II. Selim adına yaptırılmıştır. Teknik mükemmelliği, boyutları ve estetik değerleriyle döneminin ve sonraki zamanların en muhteşem eseri olan Camii ve Külliye, Osmanlı mimarlarından en önemlisi Sinan'ın Ustalık Dönemi eseri, mimarlık sanatının en görkemli örneklerinden biri ve insanın yaratıcı dehasının bir başyapıtı olarak kabul edilmektedir. İnce ve zarif 4 minareye sahip büyük kubbesiyle görkemli Camii, iç tasarımında kullanılan ve döneminin en iyi örnekleri olan taş, mermer, ahşap, sedef ve özellikle çini motifleri ve ince işçilikleri ile kubbe ve kemerlerindeki kalem işleri, mermer döşemeli avlusu ve yapıyla bağlantılı el yazması kütüphanesi, eğitim kurumları, dış avlusu ve arastası ile bir sanat türünün zirvesini temsil etmektedir. Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi, UNESCO Dünya Miras Komitesi'nin 19-29.06.2011 tarihleri arasında gerçekleştirilen 35. Dönem Toplantısında alınan 35 COM 8B.37 sayılı karar ile 1. ve 4. kriterler kapsamında kültürel varlık olarak Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmiştir.

Şekil 8. Selimiye Camii Görünüşü (Url-1, 2017)

3.1.11. Çatalhöyük Neolitik Kenti (Konya)

İnsanlığın gelişiminde önemli bir evre olan yerleşik toplumsal hayata geçişle birlikte, tarımın başlangıcı ve avcılık gibi önemli sosyal değişim ve gelişmelere tanıklık eden Çatalhöyük Neolitik Kenti, Güney Anadolu Platosu'nda yaklaşık 14ha.lık bir alan üzerinde yer almaktadır. İki höyükten oluşan Çatalhöyük Neolitik Kenti'nin daha uzun olan Doğu Höyüğü, M.Ö. 7400 ve 6200 yılları arasına tarihlenen 18 Neolitik yerleşim katmanından oluşmaktadır. Söz konusu katmanlarda, sosyal örgütlenmeyi ve yerleşik hayata geçişi simgeleyen duvar resimleri, rölyefler, heykeller ve diğer sanatsal öğeler yer almaktadır. Batı Höyüğü ise M.Ö. 6.200 ve 5.200 yılları arasına tarihlenen Kalkolitik Döneme ait kültürel özellikler göstermektedir. Bu özellikleriyle Çatalhöyük, aynı coğrafyada 2000 yıldan fazla bir süredir var olan köylerden kentsel hayata geçişin de önemli bir

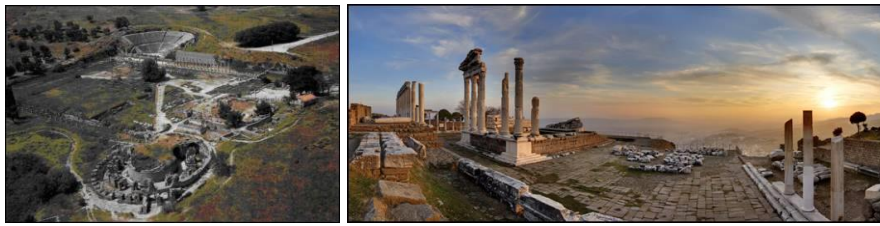
kanıttır. Çatalhöyük'teki içlerine çatılardan girilen birbirine bitişik evler ile sokağı olmayan yerleşim ünük bir özellik sergilemektedir. Ortadoğu ve Anadolu'da diğer Neolitik alanlar bulunmuş olmasına rağmen, Çatalhöyük Neolitik Kenti, kalıntıların boyutu, yaşayan toplumun yoğunluğu, güçlü sanatsal ve kültürel gelenekler ve zaman içindeki sürekliliğin benzersiz bileşimi ile olağanüstü evrensel değer taşımaktadır.

Şekil 9. Çatalhöyük Neolitik Kenti Görselleri (Url-1, 2017)

3.1.12. Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir)

Dünya Miras Komitesinin 38. Dönem Toplantısında Kültürel Peyzaj kategorisinde Dünya Miras Listesine alınan ve Helenistik, Roma, Doğu Roma ve Osmanlı Dönemlerine ait katmanları içerisinde barındıran Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı, Pergamon (çok katmanlı kent), Kibele Kutsal Alanı, İlyas Tepe, Yığma Tepe, İkili, Tavşan Tepe, X Tepe, A Tepe ve Maltepe Tümülüsleri olmak üzere dokuz bileşenden oluşmaktadır. Kale Dağı'nın tepesindeki antik Pergamon yerleşimi anıtsal mimarisiyle Helenistik dönem şehir planlamacılığının en iyi örneğini temsil etmektedir. Athena Tapınağı, Trajan Tapınağı, Helenistik dönemin en dik tiyatro yapısı, kütüphane, Heroon, Zeus Sunağı, Dionysos Tapınağı, agora ve gymnasium yapıları bu planlama sisteminin ve dönem mimarisinin en seçkin örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Helenistik Bergama Krallığının başkenti olan kent, önemli bir eğitim merkeziydi. Daha sonra Roma İmparatorluğunun Asya Eyaleti başkenti olan Bergama, döneminin en önemli sağlık merkezlerinden Asklepion'a ev sahipliği yapmıştır. Çevresindeki kültürel peyzaj ile birlikte Helenistik ve Roma Dönemlerine ait pek çok istisnai örneği içerisinde barındıran kent, özellikle Roma ve Doğu Roma dönemlerine ait katmanlar üzerinde yayılmış olan Osmanlı dönemi mimarisine ait pek çok cami, han, hamam ve ticari merkez ile de önemini korumuştur.

Şekil 10. Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanına Ait Görseller (Url-1, 2017)

3.1.13. Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu (Bursa)

Dünya Miras Komitesinin 38. Dönem Toplantısında Kültürel kategoride Dünya Miras Listesine alınan "**Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu**" Dünya Miras alanı, Orhangazi Külliyesi ve çevresini içine alan Hanlar Bölgesi, Hüdavendigâr (I. Murad) Külliyesi, Yıldırım (I. Bayezid) Külliyesi, Yeşil (I. Mehmed) Külliye, Muradiye (II. Murad) Külliyesi ve Cumalıkızık Köyü olmak üzere altı bileşenden oluşmaktadır. Osmanlı

İmparatorluğunun ilk başkenti olarak kurulan ve külliyelerle şekillenen Bursa'nın tarih boyunca sahip olduğu önemli ticari rolü, kentteki büyük hanlar, bedesten ve çarşılarla ortaya konulmaktadır. Hanlar Bölgesi 14. yüzyıldan bu yana kent ekonomisinin kalbi olmuştur. Erken dönem Osmanlı kentine istisnai bir örnek olan Bursa'nın kentleşme modeli, daha sonra kurulan Osmanlı-Türk kentlerine örnek teşkil etmiştir. Cumalıkızık Köyü ve çevresindeki diğer vakıf köylerinin, payitaht Bursa'nın kent merkezindeki hanlar ve külliyelerle ekonomik ilişkileri, Osmanlı'nın bütün kurumlarıyla bir beylikten imparatorluk haline dönüşmesine önemli bir katkı sağlamıştır. Bursa ve Cumalıkızık bugün hala yaşayan ticari kültürü ve kente oldukça yakın kırsal yaşamın devamlılığı ile birlikte erken dönem Osmanlı yaşam şekli ve vizyonuna iyi bir örnek teşkil etmektedir.

Şekil 11. Bursa ve Cumalıkızık'tan Görseller (Url-1, 2017)

3.1.14. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri (Diyarbakır)

Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı; Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri olmak üzere iki ana bileşenden oluşmaktadır. Bölgede hüküm süren medeniyetlerin, kültürlerin ve dönemin ihtiyaçları doğrultusunda şekillenerek özgünlüğünü ve 7 bin yıllık tarihsel varlığını sürdüren Diyarbakır Kalesi, Surları ve Burçları hala orijinal ve özgün kültür varlıkları olarak yaşamakta, Dünya tarihi için önemli bir evrensel miras özelliğini korumaktadır. Hevsel Bahçeleri, bahçe kültürünün çok önemli olduğu bir coğrafyada yer alan tarihi boyunca halkın kullanımına açık sivil bir bahçe olarak özgün bir değer ortaya koymaktadır. 30'dan fazla uygarlığın izlerini taşıyan bir bölgede 8 bin yıl gibi çok uzun süredir bahçe olarak var olmasıyla, tarımsal değerinin dışında, kültürel ve tarihi olarak da özgün bir yere sahiptir. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri'nin yaşamsal işbirliği ve Hevsel Bahçeleri'nin oluşturduğu peyzaj, kentin ve aday varlığın binlerce yıldır kesintisiz yaşam sürmesinde, en önemli etkidir.

Şekil 12. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçelerine Ait Fotoğraflar (Url-1, 2017)

3.1.15. Efes (İzmir)

Dünya Miras Listesine alınan "Efes" Dünya Miras alanı; Çukuriçi Höyük, Ayasuluk Tepesi (Selçuk Kalesi, St. John Bazilikası, İsa Bey Hamamı, İsa Bey Camii, Artemision), Efes Antik Kenti ve Meryem Ana Evi olmak üzere dört bileşenden oluşmaktadır. Antik dönemin en önemli merkezlerinden biri olan Efes, tarih öncesi dönemden başlayarak

Helenistik, Roma, Doğu Roma, Beylikler ve Osmanlı dönemleri boyunca yaklaşık 9000 yıl kesintisiz yerleşim görmüş ve tarihinin tüm aşamalarında çok önemli bir liman kenti ve kültürel ve ticari merkez olmuştur. Helenistik ve Roma Döneminin üstün kentleşme, mimarlık ve dini tarihine ışık tutan simgeleri barındıran Efes'te farklı dönemlere ait en üstün mimari ve kent planlama örnekleri bulunmaktadır. M. Ö. 8. yüzyıla tarihlenen ve Antik dönemin yedi harikasından biri olarak ünlenen kült merkezi Artemision, Hz. Meryem'in İsa'nın annesi olarak kabul ve ilan edildiği 431 tarihli Ekümenik Konsülün gerçekleştiği yer olan Meryem Kilisesi, İsa'nın havarilerinden biri olan ve Yahya İncili'ni Efes'te yazan St. John'ın mezarı üzerine inşa edilen Bazilika gibi Erken Hristiyanlık dönemine şahitlik eden benzersiz eserleri, günümüzde Hristiyanlar tarafından hac mekanı olarak kabul edilen Meryem Ana Evi ve Beylikler döneminde inşa edilen İslam yapıları ile Efes aynı zamanda dini tarih açısından da bugün hala ayakta olan benzersiz bir birikim sunmaktadır.

Şekil 13. Efes Alanına Ait Fotoğraflar (Url-1, 2017)

3.1.16. Ani Arkeolojik Alanı (Kars)

Kars ili, Merkez İlçesi sınırları içinde, Türkiye ve Ermenistan sınırında yer alan Ani Arkeolojik Alanı, Erken Demir Çağından 16. yüzyıla kadar yerleşimin sürekli olduğu, Orta Çağ'ın şehircilik, mimarlık ve sanat açısından gelişiminin tüm zenginlik ve çeşitliliğinin bir arada görüldüğü çok kültürlü bir İpek Yolu yerleşimidir. İçkale'de 4. yy'da başlayan yerleşim, kapalı kent modelinden açık kent modeline geçişin bölgedeki ilk örneğini belgelemesi bakımından önemlidir. Yerleşimin yoğun ticaret akslarının üzerinde yerleşmesi, ilerleyen zamanlarda çok kültürlü bir ticari merkez olarak gelişmesine neden olmuş, bu da kenti Ermeni, Gürcü, Bizans ve Selçuklu kültürlerinin buluşma noktası haline getirmiştir. Bu karşılıklı kültürel etkileşimin sonucu olarak ortaya çıkan mimari tasarım fikirleri, inşaat malzemeleri ve teknikleri ve dekorasyon ayrıntıları ise, daha sonra tüm Anadolu'ya ve Kafkasya'ya yayılacak olan Ani'ye özgü bir mimari dilin oluşumuna neden olmuş ve sürekli dönüşen bir kentsel peyzaj içinde özgün mimari anıtlar üretilmiştir. Bu özellikleriyle Ani Arkeolojik Alanı 2016 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kaydedilmiştir.

Şekil 14. Ani Arkeolojik Alanına Ait Fotoğraflar (Url-1, 2017)

3.1.17. Afrodisias Antik Kenti (Aydın)

Aydın ili, Karacasu ilçesi, Geyre Mahallesi sınırları içinde yer alan Aphrodisias Antik Kenti, Menderes (Meander) Irmağı'nın bir kolu olan Dandalaz (Morsynus) Çayı'nın oluşturduğu bereketli vadide, denizden yaklaşık 600 metre yükseklikte bir plato üzerinde yer almaktadır. Tarih boyunca, içinde bulunduğu nehir havzasının doğal özelliklerinden beslenen kentin Antik Dönem'deki en büyük zenginlik kaynağını ise kentin kuzeyinde, Babadağ eteklerinde yer alan mermer ocakları sağlamıştır. Yerleşim tarihi MÖ 5. bin yıl ortalarına kadar uzanan Aphrodisias, MÖ 6. yüzyılda küçük bir köy görünümünde iken, MÖ 2. yüzyılda Menderes Vadisi'ndeki yoğun şehirleşme döneminde kent devleti (polis) statüsü kazanmıştır. MÖ 1. yüzyılda Roma ile yakın ilişkilere sahip olan Aphrodisias, daha sonra Roma İmparatoru olarak Augustus unvanını alacak olan Octavian tarafından "Tüm Asya'dan kendime bu kenti seçtim." sözleriyle koruma altına alınmış ve Roma Senatosu tarafından MÖ 39 yılında vergi muafiyeti ve özerklik gibi ayrıcalıklar tanındıktan sonra hızla gelişmeye başlamıştır. Aphrodisias'ın arkeolojik önemi, Geç Helenistik Dönem'den Roma ve Bizans dönemlerine kadar süren yoğun bir fikir ve değer alışverişini gözler önüne seren, büyük ölçüde mermerden inşa edilmiş yapıların ve bunlarla ilişkili kabartma ve yazıtların istisnai ölçüde iyi korunmuş olmasından gelmektedir. Aphrodisias, MS 1.-5. yüzyıllar arasında bütün Akdeniz dünyasında büyük üne kavuşan, başta Roma olmak üzere, İmparatorluğun dört bir yanında imzalarını taşıyan eserleri bulunan heykeltıraşlar yetiştirmiştir. Mermer ocaklarının kente eşine az rastlanır derecede yakın olması, Aphrodisias'ın mermer heykel sanatı için yüksek kaliteli bir üretim merkezi haline gelmesinin önemli bir nedenidir. Bu özelliği sayesinde Roma İmparatorluğu'nun Asya Eyaleti'nde, dönemin mermer sanatı ve mimarisinin tüm yönleriyle araştırılıp anlaşılmasını sağlayan kentlerden biri olmuştur. Kente adını veren ve kent kimliğinin gelişiminde önemli rol oynayan Aphrodite kutsal alanının ve kentteki özgün Aphrodite kültürünün de Akdeniz Havzasında geniş bir alanı kültürel açıdan etkilediği bilinmektedir. Bu özellikleri nedeniyle, Aphrodisias Antik Kenti yaklaşık 2-3 km. kuzeydoğusunda bulunan antik mermer ocakları ile birlikte 2017 yılında Dünya Miras Listesi'ne kaydedilmiştir.

Şekil 15. Afrodisias Antik Kenti'ne Ait Fotoğraflar (Url-1, 2017)

Çalışma kapsamında Dünya Mirası listesinde yer almakta olan Türkiye Kültürel Mirasları buldukları bölge ve listede yer aldıkları yılları ile tarihi geçmişleri detaylı bir şekilde verilmektedir. Herbiri ülkemiz için önemli birer değer olmasının yanında sürdürülebilir kültür turizmi için de önemli birer kaynaktır. Burada yer alan 17 kültür mirasının yanısıra dünya listesinde ön adım olan geçici listede 60 kültür mirasımız daha bulunmaktadır.

4. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türkiye'nin sahip olduğu tarihi ve kültürel miras, kültür turizmi için büyük bir potansiyel oluşturmaktadır. Türk toplumuna ait olan yerel kültür değerlerinin korunması konusunda, kültürel

miras önemli bir rol oynamaktadır. Söz konusu olan bu kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması için, özellikle tarihi çevrenin korunması, geliştirilmesi ve tarihi çevre içinde yer alan değerlerin turizm amaçlı kullanımlarının sağlanması doğrultusunda, kültürel varlıklara gerekli önemin verilmesi dikkat edilmesi gereken bir konudur. Ayrıca, anıtsal yapıların veya yöre mimarisini yansıtan yapı veya yapı topluluklarının restorasyonları yapılarak, turistik amaçlarla kullanılması yönünde özendirici önlemlerin alınması gerekmektedir (Meydan Uygur, Baykan, 2007, 46).

Zaman içerisinde kültürel mirasın ne olduğundan çok, neyi ifade ettiği, neyi kapsadığı, nasıl yönetileceği soruları ve cevapları değişmiştir. Zamanla “Dünya Mirası” kavramı gelişerek doğal ve kültürel miras alanlarının sadece buldukları yerin değil tüm insanlığın mirası olduğu fikri yaygınlaşmış ve kabul görmüştür. Bu görüşle birlikte tüm insanlık miras öğelerinin paydaşı haline gelmiş, yönetim sadece devletlerin alanında olmaktan çıkarak, uluslararası kurum ve kuruluşlarla farklı paydaşların süreçte yer aldığı dinamik bir hal almıştır (Güleç Korumaz, 2015, 28).

Turizmin sürekliliği, doğal ve kültürel kaynakların korunması ve geliştirilmesi anlamına gelmektedir. Geleneksel ve özgün değerlerin korunması turizm ve sürdürülebilirlik kavramlarının ortak ilkeleri arasındadır (Ertaş, 2014, 40).

Genel olarak ülkemizdeki, pek çok antik şehir, tiyatro, akropol, odeon vb. alanların kamu ve yerel yönetimlerin mevcut ekonomik imkânları ve mevzuattaki hali hazır düzenlemeler göz önüne alındığında, bilimsel kazıların ve restorasyon uygulamalarının tamamlanarak ayağa kaldırılabilmesi için, yüzlerce yıl sürebilecek emek ve çok yüksek bir finansman gerektiği bilinmektedir. Mevcut imkân ve düzenlemelerle gelecek nesillerin dahi söz konusu antik şehir ve tiyatroların ayağa kaldırıldığını görme imkân ve ihtimali bulunmamaktadır. Oysa günümüz teknolojik imkânları ve yaratılabilecek ekonomik kaynaklar sayesinde özellikle antik kentler bağlamındaki sitlerin tümü olmasa bile önemli bir kısmının ayağa kaldırılmasının sağlanabileceği değerlendirilmektedir (Aygün, 2011, 200).

Dünya kültür mirasının önemli bir kesimine sahip olduğumuzdan, bununla övünmek kadar, buna sahip olmanın bazı sorumlulukları ve yükümlülükler getirdiğini de kabul etmemiz gerekir. Bunların başında, ham ve tanımsız şekilde duran kültür varlıklarını bilgiye dönüştürmemiz, bunları toplumun sosyal zenginliğine katmamız ve aynı zamanda da gelecek kuşaklara koruyarak aktarmamız gelir (Özdoğan 2006).

Tarihi geçmişe sahip ve bu geçmişi koruyan kentlerin kendine has özel dokuları vardır. Bu doku hem tarihi hem de sosyal yapılarından kaynaklanmaktadır. Geleneksel yaşantıları ve yörelerin karakteristik özelliklerinin yansıtan kent dokusunun devamlılığının sağlanması kentlerin daha çok ilgi çekici olmalarını sağlayacaktır. Tarihi kentlerde halen devam eden yaşamın var olması bölgenin turizminin daha da canlanmasına ve gelen ziyaretçilerin geleneksel yaşamı kısa süreli de olsa deneyimlemesine fırsat vermiş olacaktır.

Türkiye toprakları, birçok medeniyeti üzerinde barındırmış ve çok farklı kültürlere ev sahipliği yapmıştır. Tarihsel geçmişinin getirdiği bu birikimin yansıdığı sayısız tarihi ve kültürel eseri de halen coğrafyasında barındırmaktadır. Günümüze kadar ulaşmış farklı medeniyetlerin izlerini taşıyan her bir eser ülkemizin kültürel mirasını oluşturmaktadır. Bu kültürel miras sadece Türkiye içinde değil tüm dünya çapında da tescillenmiş durumdadır. Dünya mirası listesine girmeye hak kazanan ve yine dünya mirası listesine girecek durumda olan çok fazla esere sahip olmak, onları korumayı, yaşatmayı ve gelecek kuşaklara aktarmayı zorunlu kılmaktadır. Bu anlamda daha bilinçli olmak üzerimize düşen görevleri yerine getirmek durumundayız.

KAYNAKLAR

- Arınç, P. C. 2002. Selçuk'ta Kùltür Turizmi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 173, İzmir.
- Aygün, H.M., 2011. Kùltürel Mirası Korumada Katılımcılık. Vakıflar Dergisi, Sayı: 35, 191-213.
- Beyhan, Ş.G, Ünügür, S.M., 2005. Çağdaş Gereksinmeler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli. İTÜ Dergisi/a mimarlık, planlama, tasarım, 4 (2), 79-87.
- Collin P.H., 2004. Dictionary of environment & ecology., Bloomsbury publishing plc., 265, London.
- Emekli, G., 2006. Coğrafya, Kùltür ve Turizm: Kùltürel Turizm. Ege Coğrafya Dergisi, Cilt: 15 Sayı:1-2, 51-59, İzmir.
- Ertaş, Ş., 2014. Sürdürülebilir Kùltür Turizmi Bağlamında; Sille Yerleşkesi. Sille Düşleri, ed. Erdoğan, E., Kristal Matbaacılık, 39-46, İstanbul.
- Ertaş, Ş., Taş, A., 2017. Changing Effect Of Place On Frontage Design In The Context Of Cultural Sustainability, ITU A/Z , Vol 14, No 1, 71-89, İstanbul.
- Güleç Korumaz, S.A., 2015. Kùltürel Miras Yönetiminde Karar Destek Sistemlerinin Kullanımına Yönelik Bir Model Önerisi. Selçuk Üni., Fen Bilimleri Inst., Dok. Tezi, 186, Konya.
- Gössling S., Hall C.M., Weaver D. B. 2009. Sustainable Tourism Futures Perspectives on Systems, Restructuring and Innovations. Edi. GOSSLING, S., HALL C.M. ve WEAVER D. B., Sustainable Tourism Futures Perspectives on Systems, Restructuring and Innovations, 1-19, New York.
- Kuter, N., Ünal, H.E., 2009. Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kùltürel Etkileri. Kastamonu Üni. Orman Fakültesi Dergisi, 9 (2), 146-156.
- McColl S. F., Moisey, R. N., 2008. Pathways and Pitfalls in the Search for Sustainable Tourism, Ed. MCCOLL, S.F. ve MOISEY, R.N., Tourism, Recreation and Sustainability 2nd Edition Linking Culture and the Environment, 1-17, USA.
- Meydan Uygur, S., Baykan, E., 2007. Kùltür Turizmi ve Turizmin Kùltürel Varlıklar Üzerindeki Etkisi. Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi 2007 (2), 30-49, Ankara.
- Demirer, D., 2015. Kùltürel Mirasın Sürdürülebilirliği Kapsamında Edebiyat Turizminin Yönetici ve Tüketici Perspektifinden Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma. Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, 273, Düzce.
- Özdoğan, M., 2006. Arkeolojinin Politikası ve Politik Bir Araç Olarak Arkeoloji. Türk Arkeolojisinin Sorunları ve Koruma Politikaları: 2, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 160, İstanbul.
- Url-1., 2017. Unesco Dünya Miras Listesinde Türkiye. Erişim Tarihi: 20.07.2017. <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44423/dunya-miras-listesi.html>
- Uslu, A., Kiper, T., 2006. Turizmin Kùltürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi 3 (3), 305-314.